

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

**ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΙΑ ΤΑ ΒΑΡΕΑ ΜΕΤΑΛΛΑ ΣΤΟ ΝΕΡΟ:
ΕΜΠΕΙΡΙΑ, ΘΕΣΕΙΣ & ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ**

Αγγελική Μποσδογιάννη, Ειδική Επιστήμονας ΣΤΠ
Αικατερίνη Φλιάτουρα, Ειδική Επιστήμονας ΣΤΠ
Ιωάννης Σαγιάς, Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη

Αθήνα, 14 Φεβρουαρίου 2017

Προς:

Την Πρόεδρο και τα μέλη της Υποεπιτροπής Υδατικών Πόρων της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος

Θέμα: Βαρέα μέταλλα στο νερό.

Αξιότιμη κα. Πρόεδρε,
Αξιότιμοι κ.κ. Βουλευτές,

Ο Συνήγορος του Πολίτη, επιθυμεί, στο πλαίσιο του διαμεσολαβητικού του ρόλου, να θέσει υπόψη σας συγκεκριμένα ζητήματα αναφορικά με το θέμα της συνεδρίασης που λαμβάνει χώρα την 15-2-2017.

Το Κοινοτικό και Εθνικό Δίκαιο θεσπίζει το πλαίσιο για την προστασία του συνόλου των υδάτων και την προώθηση της βιώσιμης χρήσης του νερού. Ειδικότερα, η Οδηγία ΕΕ/2000/60 έχει άμεση σχέση με τη διασφάλιση της ποιότητας του νερού που προορίζεται για ανθρώπινη κατανάλωση καθώς, σύμφωνα με τις βασικές αρχές της τα Κράτη Μέλη θα πρέπει να καθορίσουν τα ύδατα που χρησιμοποιούνται για την παροχή πόσιμου νερού, ενώ η καλή ποιότητά τους θα εξασφαλίσει την παροχή υγιεινού πόσιμου ύδατος στον πληθυσμό.

Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει δεχθεί πλήθος καταγγελιών από πολίτες που διαμαρτύρονται για την υποβάθμιση της ποιότητας του πόσιμου νερού, η οποία οφείλεται συνήθως στα εξής:

α) υψηλό μικροβιακό φορτίο εξαιτίας εισροής λυμάτων στο δίκτυο λόγω γειννίας των αγωγών ύδρευσης είτε με αγωγούς αποχέτευσης είτε με απορροφητικούς βόθρους

β) μη αποτελεσματική υγειονομική προστασία συντήρησης και καθαρισμού των συστημάτων ύδρευσης (λεκάνη απορροής, πηγές, γεωτρήσεις, δεξαμενές ύδρευσης, δίκτυο)

γ) διαρροών και θραύσεων πολλών σημείων των δικτύων ύδρευσης λόγω παλαιότητας

δ) σε μη εφαρμογή συστηματικής και επαρκούς απολύμανσης ιδιαίτερα σε περιπτώσεις μικρών Δήμων.

ε) σε κάποιες περιπτώσεις τέλος διαπιστώθηκε χημική ρύπανση του πόσιμου ύδατος από βιομηχανικές ή αγροτικές δραστηριότητες αλλά και εισροή θαλάσσιου ύδατος στα υδροφόρα στρώματα λόγω υπεράντλησης

Ταυτόχρονα επειδή η ποιότητα του πόσιμου ύδατος συναρτάται άμεσα με αυτή των υδάτινων σωμάτων που χρησιμοποιούνται για την παροχή του, τα ανωτέρω προβλήματα εντείνονται εξαιτίας της μη λήψης μέτρων προστασίας παρά τα προβλεπόμενα στη

νομοθεσία (ενδεικτικά αναφέρονται η θέσπιση ζωνών προστασίας, ο συστηματικός έλεγχος των ποιοτικών χαρακτηριστικών, κοινώς monitoring κ.λ.π.).

Σε κάποιες περιπτώσεις διαπιστώνεται ακόμα ότι δρομολογούνται έργα αξιοποίησης υδάτινων πόρων (μεταφοράς νερού από επιφανειακούς αποδέκτες, κατασκευή συστημάτων υδροταμιευτήρων ή ακόμη και φραγμάτων) χωρίς να έχει προηγηθεί περιβαλλοντική αδειοδότηση και χωρίς αυτά να εντάσσονται στο οικείο πρόγραμμα ολοκληρωμένης διαχείρισης, σύμφωνα με τη νομοθεσία. Η πρακτική αυτή ενδεχομένως επιλύει βραχυπρόθεσμα το πρόβλημα επάρκειας νερού, δεν διασφαλίζει ωστόσο μακροχρόνια ούτε τη διαθέσιμη ποσότητά του ούτε την ποιότητά του.

Στο πλαίσιο αυτό, ο Συνήγορος έχει διερευνήσει και υποθέσεις όπου παρατηρείται ρύπανση του νερού με βαρέα μέταλλα κυρίως λόγω γειννίασης των υδροφόρων σωμάτων με Χώρους διαχείρισης απορριμμάτων ή βιομηχανικές εγκαταστάσεις που διαθέτουν τα απόβλητά τους δίχως την κατάλληλη επεξεργασία. Τα προβλήματα που έχει διαπιστώσει ο Συνήγορος μέσα από την εμπειρία του έχουν αναδειχθεί και με τις Ετήσιες Εκθέσεις του προς τη Βουλή¹ αλλά και πρόσφατα με Ειδική Έκθεση που εκδόθηκε από τον Κύκλο Ποιότητας Ζωής με τίτλο «Επιχειρηματικότητα και προστασία του Περιβάλλοντος»².

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η νομοθεσία δεν είναι ελλιπής όσον αφορά τη θέσπιση συγκεκριμένων ορίων για τα βαρέα μέταλλα στο νερό ανθρώπινης κατανάλωσης. Εξαιρέση ωστόσο, αποτελεί η περίπτωση του εξασθενούς χρωμίου όπου εξακολουθεί να μην υπάρχει θεσπισμένο όριο, γεγονός για το οποίο ο Συνήγορος έχει επανειλημμένα απευθυνθεί με συγκεκριμένη νομοθετική πρόταση στο αρμόδιο Υπουργείο.

Ο Συνήγορος έχει ασχοληθεί με υποθέσεις όπου το πρόβλημα είναι υπαρκτό και διαπιστωμένο, όπως επί παραδείγματι, ρύπανση του πόσιμου νερού με βαρέα μέταλλα όπως ο υδράργυρος. Έχει επίσης ασχοληθεί και με υποθέσεις όπου ο κίνδυνος της ρύπανσης στα ύδατα από βαρέα μέταλλα είναι εν δυνάμει και πιθανολογούμενος να λάβει χώρα σε περίπτωση αστοχίας ή ατυχήματος, όπου εκεί τονίζει την ανάγκη εφαρμογής της Αρχής της Προφύλαξης. Ενδεικτικά αναπτύσσονται οι κάτωθι υποθέσεις:

Υπόθεση Α «Αυξημένες συγκεντρώσεις υδραργύρου στο πόσιμο νερό της Χίου»

Κατά τη διερεύνηση σειράς αναφορών που κατατέθηκαν στο Συνήγορο του Πολίτη, διαπιστώθηκε συστηματική παράλειψη παρακολούθησης και ελέγχου της ποιότητας του πόσιμου νερού παρά τα οριζόμενα στην ισχύουσα νομοθεσία. Αν και η κατάσταση με την πάροδο των ετών έχει βελτιωθεί σημαντικά, ωστόσο η υποχρέωση αυτή δεν τηρείται, κυρίως από τους μικρούς Δήμους, λόγω έλλειψης εξοπλισμένων εργαστηρίων, αλλά και έλλειψης προσωπικού και πόρων για τη διενέργεια δειγματοληψιών και την αποστολή σε εξοπλισμένα εργαστήρια. Αποτελεί δε σοβαρή παράλειψη της διοίκησης, με πιθανές επιπτώσεις επί της δημόσιας υγείας, διότι μόνο μέσω αυτής της διαδικασίας μπορεί να διαπιστωθεί με σχετική ακρίβεια η ποιότητα του παρεχόμενου πόσιμου νερού. Επιπλέον, διαπιστώθηκε ότι και στις περιπτώσεις που πραγματοποιείται έλεγχος, αυτός περιορίζεται σε κάποιες παραμέτρους και δεν περιλαμβάνει το σύνολο των 48 μικροβιολογικών και χημικών παραμέτρων με αποτέλεσμα να υπάρχει μεν ένδειξη μικροβιακής ρύπανσης. Ωστόσο δεν αποδεικνύεται το πρόβλημα της χημικής ρύπανσης και ιδίως της ρύπανσης από βαρέα μέταλλα που σε πολλές περιπτώσεις είναι το κρίσιμο.

Μια χαρακτηριστική περίπτωση υποβάθμισης της ποιότητας του πόσιμου ύδατος, η οποία αναδεικνύει την ανάγκη της συστηματικής παρακολούθησης, αποτελεί αναφορά πολιτών σχετικά με αυξημένες συγκεντρώσεις υδραργύρου στο πόσιμο νερό της Χίου.

Στο πλαίσιο της διερεύνησης της υπόθεσης διαπιστώθηκε κατ' αρχάς ότι η αρμόδια για την ύδρευση ΔΕΥΑ δεν προέβαινε σε συστηματική παρακολούθηση της ποιότητας του

¹ <https://www.synigoros.gr/?i=stp.el.annreports.38595>
<https://www.synigoros.gr/?i=stp.el.annreports.65277>

² <https://www.synigoros.gr/?i=stp.el.annreports.65277>

πόσιμου ύδατος και σε έλεγχο όλων των προβλεπόμενων παραμέτρων και ιδίως των βαρέων μετάλλων. Πάντως, τα υφιστάμενα στοιχεία ανάλυσης δειγμάτων τόσο της αρμόδιας ΔΕΥΑ όσο και της συναρμόδιας Δ/σης Υγείας έδειχναν επιβάρυνση με υψηλές συγκεντρώσεις αλάτων (χλωριόντων, νατρίου, μαγνησίου) λόγω υπεράντλησης και επίμειξης των υπογείων με θαλασσινό νερό, αλλά και μόλυνση του νερού από μικροβιακό φορτίο.

Λόγω της κακής ποιότητας του πόσιμου ύδατος, κάτοικοι της περιοχής προχώρησαν οι ίδιοι σε λήψη και ανάλυση δειγμάτων σε ιδιωτικό εργαστήριο, οπότε διαπιστώθηκε μεταξύ άλλων και αυξημένη περιεκτικότητα σε υδράργυρο.

Μετά τα πρώτα ευρήματα και λόγω της μη δυνατότητας ελέγχου του υδραργύρου και των άλλων βαρέων μετάλλων από τη Χημική Υπηρεσία της οικείας Περιφερειακής Ενότητας, ζητήθηκε η συνδρομή της Χημικής Υπηρεσίας γειτονικού νομού, ενώ σημειώθηκαν αποκλίσεις μεταξύ των μετρήσεων του Γενικού Χημείου του κράτους και του ιδιωτικού εργαστηρίου.

Ο έλεγχος συνεχίστηκε από τις συναρμόδιες υπηρεσίες και κατέδειξε πράγματι υψηλή περιεκτικότητα σε υδράργυρο. Πρέπει να σημειωθεί ότι απαιτήθηκε σημαντικό χρονικό διάστημα πέραν του έτους, ώστε να ξεκαθαριστεί το πρόβλημα των αποκλίσεων. Κατόπιν αυτού, μετά την εισήγηση της Περιφέρειας εκδόθηκε απόφαση απαγορευτικών και περιοριστικών μέτρων που οδήγησε στη διακοπή της λειτουργίας των γεωτρήσεων που βρέθηκαν επιβαρυνμένες με υδράργυρο.

Το Υπουργείο Υγείας προχώρησε στην ανάθεση εκπόνησης μελέτης για τη διερεύνηση του προβλήματος στην Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας, από την οποία προέκυψε ότι η προέλευση του υδραργύρου ήταν φυσική και προερχόταν από τα πετρώματα κινναβαρίτη της περιοχής σε συνδυασμό με την υφαλμύριση των υδάτων. Προτάθηκε ο περιορισμός των αντλήσεων κατά 20% και κατασκευή μικρών και μεγαλύτερων φραγμάτων για την επιφανειακή απόληψη ύδατος.

Ταυτόχρονα, οι αρμόδιες υπηρεσίες διερεύνησαν εναλλακτικούς τρόπους υδροδότησης με έργα αφαλάτωσης είτε και διενέργειας νέων γεωτρήσεων, ενώ μελετήθηκε η κατασκευή ενός αριθμού μικρών υδροταμιευτήρων και δύο μεγαλύτερων φραγμάτων.

Οστόσο, διαπιστώθηκε ότι, κάποιες από τις γεωτρήσεις εξακολουθούσαν να λειτουργούν για την άμεση κάλυψη των αναγκών, παρά την απαγόρευση ενώ η ΔΕΥΑ επιχείρησε να πραγματοποιήσει νέα γεώτρηση στον ίδιο υδροφόρα.

Η ΔΕΥΑ προέβη στην προμήθεια του αναγκαίου εξοπλισμού για τον έλεγχο της ποιότητας του νερού για το σύνολο των παραμέτρων.

Ο Δήμος ενημέρωσε το ΣΤΠ ότι εκπόνησε πρόγραμμα ελέγχου και παρακολούθησης της λειτουργίας και μείωσης των απολήψεων από τις υφιστάμενες γεωτρήσεις, που σε βάθος χρόνου θα οδηγήσει στη βελτίωση της κατάστασης και στη μείωση των συγκεντρώσεων υδραργύρου. Στο μεσοδιάστημα, σε εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 9 της υπ' αρ. Υ2/2600/2001 ΚΥΑ χορηγήθηκε παρέκκλιση από την ανώτατη παραμετρική τιμή του υδραργύρου έως 1,65 μg/l για χρονική περίοδο τριών ετών (ΔΥΓ2/26414/06).

Αναδεικνύεται, συνεπώς, η ανάγκη δημιουργίας κατάλληλα εξοπλισμένων εργαστηρίων τουλάχιστον σε επίπεδο Περιφερειακής Ενότητας, τα οποία να διαθέτουν σύστημα διασφάλισης ποιότητας για το σύνολο των παραμέτρων και δη των βαρέων μετάλλων, ώστε να καθίσταται εφικτή η συστηματική παρακολούθηση και ο έλεγχος της ποιότητας του πόσιμου ύδατος.

Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να συνεκτιμηθεί το σημαντικό κόστος που επιβαρύνει τους φορείς ύδρευσης και απαιτείται είτε για την οργάνωση, λειτουργία και συντήρηση εργαστηρίων και την αγορά του απαραίτητου εξοπλισμού είτε για την αποστολή και ανάλυση των δειγμάτων σε άλλο διαπιστευμένο εργαστήριο. Επίσης, θα πρέπει να διερευνηθεί η ενσωμάτωση του κόστους αυτού στο οικονομικό κόστος που αφορά στο κόστος επενδύσεων, λειτουργίας και συντήρησης έργων, στο πλαίσιο της Κ.Υ.Α «Έγκριση γενικών κανόνων κοστολόγησης και τιμολόγησης υπηρεσιών ύδατος. Μέθοδος και

διαδικασίες για την ανάκτηση κόστους των υπηρεσιών ύδατος στις διάφορες χρήσεις του». Όπως έχει ήδη επισημάνει η Ανεξάρτητη Αρχή στην Ετήσια Έκθεση του 2004.

Στις περιπτώσεις που διαπιστώνεται συστηματική υπέρβαση κάποιας εκ των προβλεπόμενων παραμετρικών τιμών, υπάρχει ανάγκη είτε εφαρμογής κατάλληλης μεθόδου επεξεργασίας του νερού είτε εξεύρεση εναλλακτικής πηγής υδροδότησης. Επειδή μάλιστα με αφορμή υψηλές συγκεντρώσεις χρωμίου στο πόσιμο νερό έχει δημιουργηθεί σοβαρό ζήτημα αναφορικά με τη διερεύνηση της πηγής προέλευσης, εάν δηλαδή αυτή είναι ανθρωπογενής ή φυσική από τα πετρώματα, επισημαίνεται ότι δεν αποτελεί νόμιμη δικαιολογία η φυσική προέλευση π.χ. των βαρέων μετάλλων για την παροχή νερού στους καταναλωτές με συγκεντρώσεις που υπερβαίνουν συστηματικά τα προβλεπόμενα. Για την περίοδο που δεν παρέχεται στους καταναλωτές νερό κατάλληλο για πόση θα πρέπει να διερευνηθεί μείωση της χρέωσης.

Τέλος, επειδή η καλή ποιότητα του πόσιμου ύδατος συναρτάται άμεσα με την ποιότητα των υδάτινων σωμάτων, κάθε έργο χρήσης και αξιοποίησης των υδάτινων πόρων πρέπει να εντάσσεται στο αντίστοιχο πρόγραμμα ολοκληρωμένης διαχείρισης αυτών. Ως εκ τούτου, οι φορείς ύδρευσης θα πρέπει να φροντίσουν αφενός για την άμεση ένταξη στο Εθνικό Μητρώο Σημείων Υδροληψίας (Ε.Μ.Σ.Υ.) (Αριθμ. οικ. 145026/2014 Σύσταση, διαχείριση και λειτουργία Εθνικού Μητρώου Σημείων Υδροληψίας (Ε.Μ.Σ.Υ.) από Επιφανειακά και Υπόγεια Υδατικά Συστήματα) των γεωτρήσεων που χρησιμοποιούν, αφετέρου να μην προχωρούν στη διάνοιξη γεωτρήσεων προκειμένου να επιλύσουν άμεσα το πρόβλημα επάρκειας ύδατος χωρίς καμία αδειοδότηση.

Υπόθεση Β «Περιβαλλοντικές επιπτώσεις φωτοβολταϊκών (Φ/Β) σταθμών εντός Ζώνης προστασίας της Λίμνης Υλίκης»

Η συγκεκριμένη υπόθεση που απασχόλησε το Συνήγορο του Πολίτη συνδυάζει αφενός την Προστασία ενός συνταγματικώς κατοχυρωμένου Δημόσιου αγαθού, όπως το πόσιμο νερό και αφετέρου την Προστασία του Περιβάλλοντος μέσω της προώθησης ΑΠΕ και ειδικότερα Φ/Β σταθμών.

Όλοι γνωρίζουμε ότι τα φωτοβολταϊκά διαδραματίζουν έναν εξέχοντα ρόλο στην κάλυψη των συνεχώς αυξανόμενων ενεργειακών αναγκών σε παγκόσμια κλίμακα. Το 2009 η περιμετρική ζώνη της λίμνης Υλίκης, από όπου υδρεύεται η Αθήνα, βρέθηκε στο επίκεντρο του επιχειρηματικού ενδιαφέροντος εταιριών Φωτοβολταϊκών συστημάτων. Το χρονικό timing δεν είναι τυχαίο, καθώς πρόκειται για την αφετηρία μίας πενταετίας όπου η διείσδυση των Φ/Β στη χώρα μας ήταν εκρηκτική, μην έχοντας ωστόσο την ανάλογη συνέχεια μετά το 2013 που όπως όλοι γνωρίζουμε υπήρξαν σημαντικότητα προβλήματα, λόγω του τεράστιου ελλείμματος στον Ειδικό Λογαριασμό ΑΠΕ.

Ένα από τα σημαντικά σημεία της υπόθεσης αυτής είναι ότι η περιοχή της Υλίκης διέπεται από Ειδικό καθεστώς προστασίας μέσω συγκεκριμένης Υγειονομικής Διάταξης του 1983. Σύμφωνα με αυτή, πλησίον της Λίμνης και σε συγκεκριμένες αποστάσεις επιτρέπεται μόνο η κατ' εξαίρεση χωροθέτηση κάποιων δραστηριοτήτων χαμηλής ισχύος και μάλιστα υπό αυστηρές προϋποθέσεις. Ωστόσο, η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας ως αδειοδοτούσα Αρχή είχε ήδη εγκρίνει επενδύσεις 10-15 εταιριών εντός της ζώνης προστασίας των 5.000 m από τα όρια της ανώτατης στάθμης της λίμνης. Μεταξύ αυτών ήταν και 2 μεγάλες επενδύσεις υψηλής ισχύος 5 και 7.5 MW για τις οποίες υποβλήθηκε καταγγελία στο Συνήγορο του Πολίτη.

Ένα δεύτερο σημαντικό σημείο είναι ότι τα Φ/Β που αντιπροσωπεύουν μία Ανανεώσιμη μορφή Ενέργειας, έχουν ως κύριο δομικό τους στοιχείο τις ηλιακές κυψέλες οι οποίες σε μεγάλο ποσοστό περιέχουν βαρέα μέταλλα. Υπάρχουν φυσικά πολλά είδη Φ/Β κυψελών. Ένα μεγάλο ποσοστό τους αποτελείται από πλακίδια που έχουν ως βάση το πυρίτιο ενώ ένα άλλο μεγάλο ποσοστό έχει ως βάση το Τελλουριούχο Κάδμιο³, που είναι υψηλής τοξικότητας,

³ Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί ότι ακριβώς λόγω της περιεκτικότητάς τους σε βαρέα μέταλλα τα Φ/Β θεωρούνται πλέον ηλεκτρονικά απόβλητα. Με Υπουργική Απόφαση το 2014 (ΚΥΑ 23615) ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο η Κοινοτική Οδηγία 2012/19/ΕΚ που αφορά στην ανακύκλωση των

λόγω του καδμίου. Επίσης, στις συγκολλημένες συνδέσεις των πλακιδίων χρησιμοποιείται πολύ συχνά ως υλικό ο Μόλυβδος. Σε κανονικές συνθήκες δεν υπάρχει επικινδυνότητα, όμως σε περίπτωση πυρκαγιάς ή θεομηνίας που προκληθούν ρωγμές στις κυψέλες, υπάρχουν σοβαρότατες επιπτώσεις σε ύδατα και έδαφος από βαρέα μέταλλα και ιδιαίτερα κάδμιο και μόλυβδος.

Ιστορικό – Επισημάνσεις – Προτάσεις του ΣΤΠ

Ο Συνήγορος διερεύνησε, κατόπιν καταγγελίας, τη νομιμότητα αδειοδότησης 2 μεγάλων Φ/Β μονάδων που είχαν χωροθετηθεί εντός της ζώνης προστασίας των 1.500-5000 μ. από την ανώτατη στάθμη της Υλίκης. Οι περιβαλλοντικοί όροι είχαν ήδη εγκριθεί, ωστόσο διαπιστώθηκαν σοβαρά ζητήματα νομιμότητας στη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης, τα οποία ο Συνήγορος επεσήμανε με Πόρισμά του⁴ προς στους αρμόδιους Υπουργούς Περιβάλλοντος και Υγείας.

1. Η συγκεκριμένη περιοχή διέπεται από ειδικό καθεστώς προστασίας με σκοπό τη διασφάλιση της ποιότητας του πόσιμου νερού και την προστασία της Υγείας των κατοίκων της Πρωτεύουσας. Το γενικότερο πνεύμα της Υγειονομικής Διάταξης Α5/2280/83 για την προστασία των επιφανειακών υδάτων των Λιμνών Ύδρευσης της Αθήνας είναι ο αποκλεισμός δραστηριοτήτων που αποδεδειγμένα αλλά και πιθανόν θα μολύνουν το πόσιμο νερό.

Ειδικότερα, η Υγ.Δ/ξη προβλέπει την απαγόρευση κάθε νέας βιομηχανίας⁵ και βιοτεχνίας μέσα στη λεκάνη απορροής της λίμνης. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται μόνο η εγκατάσταση βιοτεχνιών χαμηλής ισχύος σε απόσταση 1.500-5.000 μ. και μόνο έπειτα από γνωμάτευση της Υγειονομικής Υπηρεσίας και της ΕΥΔΑΠ.

Στην προκειμένη περίπτωση, δεν ζητήθηκε καν η γνωμοδότηση της Υγειονομικής Υπηρεσίας ενώ παράλληλα δεν συνεκτιμήθηκε η αρνητική γνωμοδότηση της ΕΥΔΑΠ στην οποία προτάχθηκε ανεπιφύλακτα ως μείζον το ζήτημα της επικινδυνότητας για το πόσιμο νερό της Πρωτεύουσας, σε περίπτωση ατυχήματος. Πιο συγκεκριμένα η ΕΥΔΑΠ στη γνωμοδότησή της τόνισε ότι:

Τα στοιχεία από τα οποία αποτελούνται τα Φ/Β πανέλα (πυρίτιο, μόλυβδος, κάδμιο κ.α. ίχνη βαρέων μετάλλων) είναι τοξικά και καθιστούν αδύνατη και επικίνδυνη την τοποθέτησή τους σε προστατευόμενη περιοχή ποσίμων υδάτων, γιατί σε περίπτωση ατυχήματος (πυρκαγιάς, θραύσης κ.λ.π.) θα υπάρξει μετά βεβαιότητας διασπορά βλαβερών στοιχείων στα επιφανειακά και υπόγεια ύδατα.

Με το πνεύμα αυτής της τεχνικής κρίσης συντάχθηκαν και οι γνωμοδοτήσεις των εμπλεκόμενων υπηρεσιών (Δ/ση Χωροταξίας, Δ/ση Έργων Ύδρευσης και Αποχέτευσης, ΕΥΠΕ) του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.

Είναι δε αξιοσημείωτο ότι οι αποφάσεις έγκρισης Π.Ο. συνοδεύονταν από υπηρεσιακό υπόμνημα, στο οποίο είχε καταγραφεί η διαφωνία των εμπλεκόμενων υπαλλήλων της Περιφέρειας ως προς την εν λόγω χωροθέτηση με το αιτιολογικό ότι πρόκειται για περιοχή ειδικού καθεστώτος προστασίας και ότι η ΕΥΔΑΠ είχε εκφράσει αρνητική άποψη για το ζήτημα αυτό.

ηλεκτρονικών αποβλήτων, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και τα Φ/Β επιβάλλοντας ως υποχρεωτική τη συλλογή και ανακύκλωση στο τέλος του ωφέλιμου χρόνου ζωής τους (περίπου 25 έτη).

⁴ <https://www.synigoros.gr/?i=quality-of-life.el.files.71633>

⁵ Σύμφωνα με το ν. 2941/2001 τα έργα ηλεκτροπαραγωγής από ΑΠΕ χαρακτηρίζονται ως βιομηχανικές εγκαταστάσεις και συνεπώς εμπίπτουν στις απαγορευτικές διατάξεις της Α5/2280/83 Υ.Δ., που απαγορεύει την λειτουργία βιομηχανιών-βιοτεχνιών ισχύος άνω των 15 HP μέσα στη ζώνη των 5000 μ. από την ανώτατη στάθμη της Λίμνης Υλίκης.

Συνεπώς, η έλλειψη των θεσπισμένων απαραίτητων γνωμοδοτήσεων κατά την έγκριση Π.Ο. στοιχειοθετεί παράβαση του ουσιαστικού τύπου της διαδικασίας, η οποία θέτει υπό αμφισβήτηση την εγκυρότητα της αδειοδότησης.

2. Ένα δεύτερο ζήτημα που τόνισε ο Συνήγορος είναι ότι παραβιάζεται η ειδική νομοθεσία για τη διασφάλιση της ποιότητας του πόσιμου νερού, η οποία θεσπίζει περιορισμούς για έργα και δραστηριότητες στην περιοχή της Υλίκης και υπερισχύει του γενικότερου νομοθετικού πλαισίου για την περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων ΑΠΕ. Η Υγειονομική Διάταξη αποτελεί ειδικό νομικό πλαίσιο για το νερό της Πρωτεύουσας, την οποία η Διοίκηση όφειλε να εφαρμόσει στη συγκεκριμένη περίπτωση. Η στάθμιση της ανάγκης προστασίας του πόσιμου νερού και της ανάπτυξης ΑΠΕ δεν μπορεί να συνεπάγεται a priori την υποχώρηση της μίας, έναντι της άλλης, αλλά απαιτείται η συνεκτίμησή τους.

3. Ο Συνήγορος υποστήριξε επίσης ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση απαιτείται η εφαρμογή της Αρχής της Προφύλαξης, ως αναγνωρισμένης αρχής του διεθνούς και κοινοτικού δικαίου περιβάλλοντος, καθώς και συνταγματική υποχρέωση του Κράτους να μεριμνά για τη Δημόσια Υγεία και την προστασία του Περιβάλλοντος. Τόνισε ότι η Διοίκηση θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις επιταγές της Αρχής της Προφύλαξης, κατά την αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων, όπως εν προκειμένω, που οι επιπτώσεις τους συνεπάγονται κίνδυνο επιστημονικά αβέβαιο.

4. Πέραν όλων αυτών, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι κατά το χρόνο έκδοσης των ΑΕΠΟ, το Ειδικό Χωροταξικό Σχέδιο για τις ΑΠΕ προέβλεπε συγκεκριμένη απαγορευτική διάταξη. Ειδικότερα στις ζώνες αποκλεισμού του Ειδικού Χωροταξικού για τη χωροθέτηση εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης ηλιακής ενέργειας ενέπιπταν και οι περιοχές που υπάγονταν σε ειδικό καθεστώς χρήσεων γης, όπως εν προκειμένω η ζώνη προστασίας της λίμνης Υλίκης. Βέβαια, το σχετικό αυτό εδάφιο του Ειδικού Χωροταξικού καταργήθηκε μετέπειτα με το ν. 3851/2010 για την προώθηση των ΑΠΕ.

5. Παρά τα ανωτέρω κωλύματα, απεστάλη στην Περιφέρεια έγγραφο της τότε Υπουργού ΠΕ.Κ.Α. διατυπώνοντας την άποψη ότι «...κατά κανόνα, τα Φ/Β δεν επιφέρουν ρύπανση του περιβάλλοντος» και κάλεσε τη Διοίκηση να προβεί άμεσα στην ολοκλήρωση των διαδικασιών αδειοδότησης, το οποίο και έπραξε. Η ολοκλήρωση των διαδικασιών αδειοδότησης πραγματοποιήθηκε κατόπιν της έγγραφης παρέμβασης της τότε Υπουργού ΠΕ.Κ.Α., προτάσσοντας ως ζωτικής σημασίας την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, έναντι των προστατευτικών για την υγεία διατάξεων. Συνεπώς επικράτησαν λόγοι σκοπιμότητας και όχι νομιμότητας.

Προτάσεις του ΣΤΠ:

Ο Συνήγορος, λαμβάνοντας υπόψη τη σοβαρότητα του ζητήματος για την Προστασία της Δημόσιας Υγείας και του Περιβάλλοντος, καθώς και της ανάγκης για την αποκατάσταση της ασφάλεια δικαίου, ζήτησε με το Πόρισμά του, από το ΥΠΕΚΑ και το Υπουργείο Υγείας, ως συναρμόδια Υπουργεία να προβούν στις απαραίτητες ενέργειες για την αποκατάσταση της νομιμότητας.

Επιπρόσθετα, προέβη στις ακόλουθες εξειδικευμένες προτάσεις:

1. η ΕΥΔΑΠ να προβεί στη λήψη προστατευτικών μέτρων, με στόχο την αποφυγή επιπτώσεων στο νερό σε περίπτωση ατυχήματος. Πρότεινε, η ΕΥΔΑΠ στο πλαίσιο των προγραμμάτων παρακολούθησης της ποιότητας του πόσιμου νερού, να συμπεριλάβει και τη μέτρηση των τοξικών στοιχείων (πυρίτιο, μόλυβδος, κάδμιο, βαρέα μέταλλα κ.λ.π.) που ενδέχεται σε περίπτωση ατυχήματος (και σύμφωνα με τη γνωμοδότησή της) να ανιχνευτούν στο υδάτινο περιβάλλον. Επίσης, να αξιολογήσει την αναγκαιότητα εντατικοποίησης των μέτρων παρακολούθησης της ποιότητας, ιδίως με προσθήκη σημείων δειγματοληψίας στην κρίσιμη περιοχή.
2. Ζήτησε από το Υπουργείο Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, να εξετάσει τη δυνατότητα τροποποίησης της Υγειονομικής Διάταξης του '83, ώστε να συμπεριληφθεί ρητή διατύπωση του δεσμευτικού χαρακτήρα της γνωμάτευσης της Υγειονομικής

Υπηρεσίας και της ΕΥΔΑΠ για την κατ' εξαίρεση εγκατάσταση έργων στις περιοχές προστασίας και

3. Πρότεινε στο ΥΠΕΚΑ την επαναφορά σε ισχύ του εδαφίου του Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τις ΑΠΕ, με το οποίο προστίθεντο στις ζώνες αποκλεισμού άλλες περιοχές που υπάγονται σε ειδικό καθεστώς χρήσεων γης και απαγόρευσης χωροθέτησης εγκαταστάσεων.

Το Υ.Π.Ε.Κ.Α. ουδέποτε απάντησε στην Αρχή ως προς το Πόρισμα αλλά και στα προηγούμενα έγγραφα της κατά το στάδιο της διερεύνησης της υπόθεσης.

Η μόνη απάντηση που έλαβε ο Συνήγορος του Πολίτη στο Πόρισμά του προέρχεται από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, το οποίο ενημέρωσε ότι σε περίπτωση τροποποίησης της Υγειονομικής Διάταξης, θα λάβει υπόψη τη σχετική πρόταση της Αρχής.

Ο Συνήγορος του Πολίτη τονίζει για μία ακόμα φορά ότι η διασφάλιση συνταγματικώς κατοχυρωμένων αγαθών για τη Δημόσια Υγεία, όπως η προστασία της ποιότητας του πόσιμου νερού δεν επιδέχεται έκπτωση χάριν ειδικών περιβαλλοντικών σκοπών, όπως η ανάπτυξη έργων Α.Π.Ε.